

Bijlage HAVO
2013

tijdvak 2

maatschappijwetenschappen (pilot)

Bronnenboekje

Opgave 1 Opvoeden en media

tekst 1

Internet en tv doen het klassieke kind verdwijnen

Het is hoog tijd voor een nieuwe omgang met kinderen, vindt de Utrechtse hoogleraar ontwikkelingspsychologie Willem Koops. Internet en tv dwingen ons daartoe.

Sinds de opkomst van de elektronische media, zoals televisie en internet, is het klassieke begrip kind aan het verdwijnen. Kinderen werden in de middeleeuwen als kleine volwassenen beschouwd, en die tijd keert terug.

“Kinderen zijn weer volwassenen in zakformaat geworden”, zegt professor Willem Koops. Vandaag zal hij tijdens zijn toespraak als universi-

teitshoogleraar te Utrecht pleiten voor een nieuwe, realistische omgang met de kinderen van deze moderne wereld.

In de traditionele visie op opvoeding wordt het kind apart van de volwassen wereld gezet en stapsgewijs, langzaam en voorzichtig de volwassen wereld binnengeleid, legt Koops uit. “Maar televisie en internet, met hun beeldtaal, maken dat dit niet meer gaat. Ouders en leraren zijn de controle over het gedoseerd geven van informatie, bijvoorbeeld op de terreinen seks en geweld, kwijt.”

naar: Harriët Salm (2008). www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1242198/2008/04/18/Opvoeding-Internet-en-tv-doen-het-klassieke-kind-verdwijnen.dhtml, website geraadpleegd op 20 december 2012

tekst 2

In het algemeen kunnen ouders drie strategieën toepassen om het mediagedrag van hun kinderen te begeleiden: restricties opleggen en afspraken maken over hoe lang en welke mediaproducties geoorloofd zijn, met

kinderen praten over ‘normen en waarden’ en helpen media-inhouden te begrijpen en, tot slot, gezamenlijk met kinderen mediaproducties beleven (samen kijken of samen spelen).

*bron: Peter Nikken (2007). *Mediageweld en kinderen*, uitgeverij SWP Amsterdam (p.197)*

Opgave 2 Religie en integratie

tekst 3

Doctorandus maar ook haji¹⁾

Wie doorleert, zou minder gelovig worden. Tenminste, volgens de seculariseringstheorie. Die stelt dat naarmate een samenleving moderniseert en daarmee voorrang geeft aan rationele overwegingen, religiositeit afneemt.

Het lijkt logisch, maar het klopt niet altijd. (...)

10 Fleischmann onderzocht of er een verband is tussen de integratie van Turken en Marokkanen van de tweede generatie en hun religiositeit. Ze maakte daarvoor gebruik van surveys²⁾ onder leden van die tweede generatie, tussen de 18 en 35 jaar, in zes Europese steden: Rotterdam, Amsterdam, Antwerpen, Brussel, Berlijn en Stockholm. Integratie mat ze aan de hand van opleidingsresultaten en succes op de arbeidsmarkt. In de surveys waaruit Fleischmann haar gegevens haalt, werd een hele reeks vragen gesteld over religie. (...)

25 Religiositeit blijkt vooral beïnvloed te worden door de opvoeding. “We hebben gekeken hoe religieus de ouders zijn, hoe vaak die naar de moskee gaan en of ze hun kinderen naar een Koranschool hebben gestuurd. Dat blijkt een wat sterker effect te hebben op de religiositeit van Turkse jongeren. Bij Marokkanen werkt die religieuze overdracht ook, maar iets minder sterk. Ik zie dat als een aanwijzing voor een hechtere gemeenschap bij de Turken. Die gemeen-

schap heeft wat meer instellingen waardoor het cultuurbehoud beter werkt over generaties heen dan in de Marokkaanse gemeenschap.” (...)

Eén van de belangrijkste conclusies uit Fleischmanns onderzoek is (...) dat islamitische religiositeit onder de tweede generatie Turken en Marokkanen in Europa niet minder is naarmate ze hoger zijn opgeleid. Het is dus niet zo dat kansarmen en laagopgeleiden het meest religieus zijn. “Die samenhang zie ik niet in de data. Maar ik zeg niet dat de onderwijsresultaten van de tweede generatie gunstig zijn. Er is een groep die doorstoot naar de universiteit en afstudeert, maar over het algemeen zijn er grote achterstanden.” (...)

Onderwijsachterstanden komen volgens haar door ‘gebrek aan bronnen voor schoolsucces in de woonomgeving’. “De voornaamste factor is de sociale achtergrond van de ouders. Men heeft met de gastarbeiders een laaggeschoolde groep hierheen gehaald. En we weten allemaal dat kinderen van laaggeschoolde ouders het zelf ook niet zo goed doen op school.”

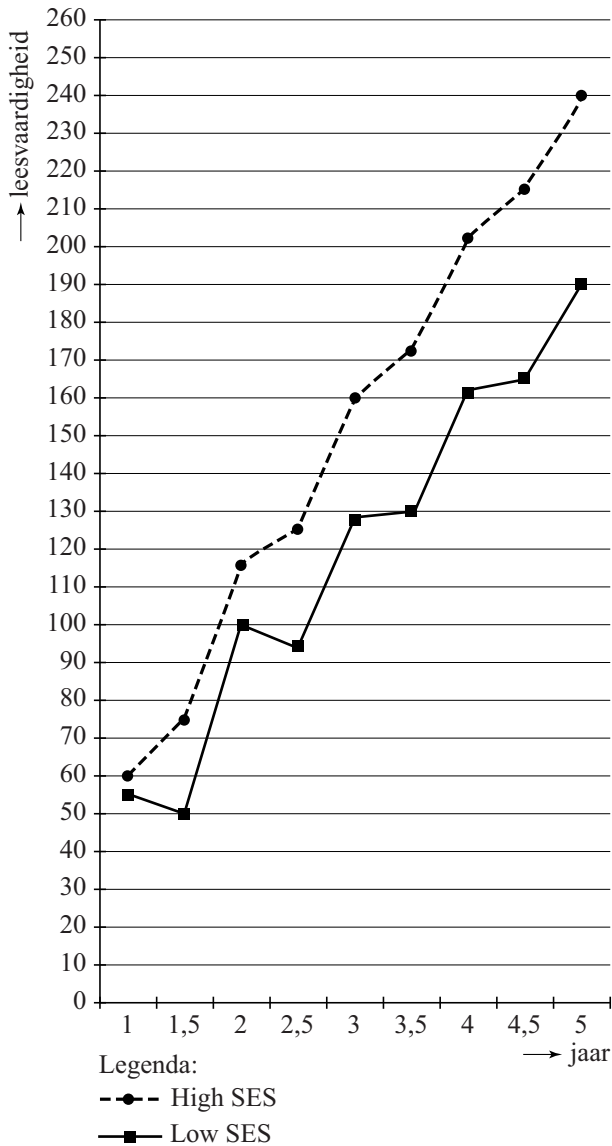
Volgens Fleischmann heeft religiositeit geen negatieve invloed op wat zij ‘structurele integratie’ noemt: succes op school en op de arbeidsmarkt. En omgekeerd: mensen met diploma’s en een goede baan worden niet minder gelovig.

naar: Dirk Vlasblom, NRC Handelsblad van 5 februari 2011

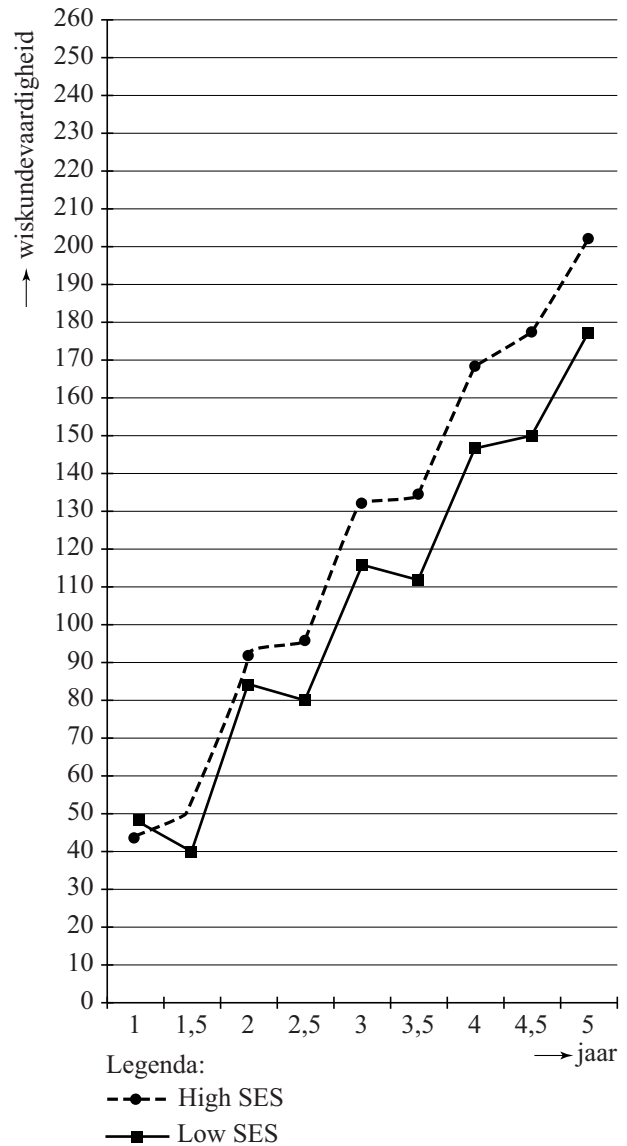
noot 1 haji: titel voor een persoon die de islamitische pelgrimstocht naar Mekka volbracht heeft

noot 2 survey: enquête, grootschalig en diepgaand onderzoek, waarbij vooral de betrouwbaarheid van de uitkomsten voorop staat

figuur 1 Leesvaardigheid

figuur 2 Wiskundevaardigheid

Toelichting bij figuur 1 en 2

SES betekent Sociaal Economische Status.

Gedurende vijf jaar (horizontale as) werden met tussenpozen van een half jaar, metingen verricht naar leesvaardigheid en wiskundevaardigheid van scholieren in het voortgezet onderwijs.

De figuren presenteren data uit: Cooper, Harris, Barbara Nye, Kelly Charlton, James Lindsay and Scott Greathouse, "The Effects of Summer Vacation on Achievement Test Scores: A Narrative and Meta-Analytic Review," Review of Educational Research, Vol. 66, No. 3, Fall 1996 (pp.227-268)

Opgave 3 Gezondheid en opleidingsniveau

tabel 1 Levensverwachting en opleidingsniveau, periode 2005-2008

opleidingsniveau	mannen		vrouwen	
	levensverwachting in jaren	waarvan ervaren in goede gezondheid	levensverwachting in jaren	waarvan ervaren in goede gezondheid
hbo/universiteit	81,4	72,3	85,3	72,8
mbo/havo/vwo	78,5	65,1	84,9	66,9
vmbo	76,5	60,1	82,6	60,9
basisonderwijs	74,1	53,1	78,9	52,2

naar: Thijs Balder (2011). www.volkskrant.nl/vk/nl/2672/Wetenschap-Gezondheid/article/detail/3074261/2011/12/13/Laagopgeleide-steeds-ongezonder.dhtml, website geraadpleegd op 6 september 2012

tekst 4

Laagopgeleide steeds ongezonder

De gezondheidsverschillen tussen hoog- en laagopgeleiden worden steeds groter. De vooruitzichten op een gezond leven verslechteren voor laagopgeleiden terwijl die voor hoogopgeleiden stijgen.

(...) De overheid moet ingrijpen door ongezonde voeding duurder te maken en een preventief gezondheidsbeleid te ontwikkelen.

Dit zegt de Raad voor Volksgezondheid en Zorg (RVZ) in het rapport Preventie van welvaartsziekten dat vandaag wordt gepresenteerd. (...) De RVZ pleit voor een vettaks, een speciale accijns op slechte grondstoffen in voedsel. Ook wil de raad dat over voeding het hoge btw-tarief wordt geheven in plaats van het lage tarief dat nu geldt. Daardoor zou eten duurder worden. Dat ontmoedigt volgens RVZ-voorzitter Rien Meijerink overmatig eten.

(...) Ook gemeenten moeten zich actiever opstellen. Zij krijgen een steeds grotere rol in de zorg voor hun inwoners.

(...) Meijerink verwijt de politiek gezondheidbevorderend beleid niet op de agenda te zetten omdat het als te 'betuttelend' wordt beschouwd. De belangrijkste tegenkrachten zijn volgens Meijerink ideologisch van aard en die bestaan uit de opvatting dat je de mensen zou betuttelen als je hun leefstijl beïnvloedt. Dat wordt paternalistisch en bevoogdend gevonden. "Misschien is het daarom verkeerd als we het over preventief beleid hebben en over leefstijlbeïnvloeding. Maar we moeten de gezondheidsbescherming wel invullen, zeker voor de jeugd. Vanuit moreel opzicht moeten we juist wel ingrijpen."

naar: Thijs Balder (2011). www.volkskrant.nl/vk/nl/2672/Wetenschap-Gezondheid/article/detail/3074261/2011/12/13/Laagopgeleide-steeds-ongezonder.dhtml, website geraadpleegd op 6 september 2012

Opgave 4 Europeanisering en individualisering

tekst 5

Armoede in Europa stijgt door crisis

Het percentage inwoners van de Europese Unie dat armoede of sociale uitsluiting riskeert, is vorig jaar gegroeid naar bijna een kwart. Dat
5 meldt Eurostat, het statistische bureau van de EU. In 2010 was dit 23,5 procent; in 2011 steeg het naar 24,2 procent, ofwel 119,6 miljoen mensen. Het jaarlijkse Eurostat-
10 onderzoek is gebaseerd op gegevens uit de 27 EU-lidstaten.

Met enige vertraging dringen de sociale gevolgen van de crisis in Europa door in de statistieken. (...)
15 Omdat armoede moeilijk objectief te meten is en omdat onderzoekers verschillende definities hanteren, gaat het Eurostat-onderzoek over het 'risico' op armoede en sociale
20 uitsluiting.

naar: NRC Handelsblad van 4 december 2012

Opgave 5 Rotterdam: veilig of onveilig?

tabel 2 De AD Misdaadmeter, misdaadscore 2011

positie	gemeente	totaalscore
1	Amsterdam	39.20
2	Rotterdam	37.23
3	Maastricht	36.63
4	's-Gravenhage	35.49
5	Heerlen	35.06
6	Eindhoven	34.25
7	Arnhem	34.19
8	Tiel	31.98
9	Utrecht	31.41
10	Groningen	30.84
11	Nijmegen	30.52
12	Leeuwarden	29.80
13	Roermond	29.57
14	Tilburg	29.42
15	's-Hertogenbosch	29.04
16	Alkmaar	29.02
17	Gouda	28.80
18	Breda	28.80
19	Zandvoort	28.34
20	Helmond	27.50
(...)		
401	Kollumerland en Nieuwkruisland	7.39
402	Aalten	7.35
403	Dalfsen	7.17
404	Montfoort	7.03
405	Winsum	6.98
406	Giessenlanden	6.95
407	Bergambacht	6.49
408	Ferwerderadiel	6.43
409	Urk	6.08
410	Mill en Sint Hubert	6.06
411	Tubbergen	5.62
412	Dantumadiel	4.92
413	Littenseradiel	4.36

Toelichting bij tabel 2

Voor de ranglijst van (on)veilige gemeenten wordt gekeken naar de aangiftes van tien delicten (...). Deze delicten zijn: woninginbraak, diefstal van een auto/motor, bedreiging, mishandeling, straatroof, overval, vernieling, diefstal uit garage/schuur, diefstal uit een auto en zakkenrollen. Het samenstellen van de ranglijst van 2011 vond plaats met een verbeterde en aangepaste methode. Het aantal delicten wordt afgezet naar inwoneraantal van een gemeente én er is

gekeken naar de impact van de delicten op de slachtoffers – via onderzoek van de politie en het Sociaal Cultureel Planbureau. Hoe groter de impact, hoe zwaarder een delict meetelt in de score. Zodoende telt woninginbraak zwaarder mee dan inbraak in een auto; en een mishandeling telt zwaarder dan vernieling.

bron: www.ad.nl/ad/nl/1401/home/integration/nmc/frameset/nieuws/misdaadmeter.dhtml, website geraadpleegd op 11 september 2012

tekst 6

Werken aan de veiligheidsbeleving in Rotterdam

Rotterdam heeft de afgelopen jaren zichtbare resultaten geboekt op het gebied van objectieve veiligheid. Het aantal meldingen en aangiften is gedaald. (...) Tegelijkertijd blijft het veiligheidsgevoel gelijk of loopt zelfs terug. Hoe is dit te verklaren? Maar vooral: hoe kun je het veiligheidsgevoel wél verbeteren? De gemeente gaat hier de komende tijd actief mee aan de slag.

Op 18 april 2011 vond in Rotterdam de werkconferentie *Hoe beïnvloed je het veiligheidsgevoel?* plaats. Daarmee werd de aftrap gegeven voor een nieuwe aanpak van de veiligheidsbeleving in de gemeente. Deze bijdrage beschrijft de belangrijkste lessen uit de conferentie en de Rotterdamse agenda voor de toekomst. Zowel in Rotterdam als in de rest van het land laten politie-cijfers, in de vorm van aangiften en meldingen, een dalende trend zien. De Rotterdamse Veiligheidsindex laat tegelijkertijd zien dat bewoners niet zonder meer positiever zijn gaan oordelen over de veiligheid in

hun eigen wijk. Met name op het gebied van overlast en verloedering is er sprake van een verschil in waarneming van objectieve en subjectieve veiligheid. Wat maakt nu dat mensen zich onveilig voelen? Het gevoel van veiligheid is vaak niet alleen een gevolg van feitelijke verschijnselen van criminaliteit of overlast. Belangrijk is ook de omgeving waarin mensen zich bevinden. Eysink Smeets, Moors en Baetens hebben dit jaar in een onderzoek op een rij gezet welke factoren de betreffende percepties vooral beïnvloeden. De onderzoekers geven aan dat persoonlijke factoren een rol spelen en ook de sociale omgeving, waarin mensen zich bevinden. Daarnaast is ook de reactie van andere mensen en (overheids-)instituties op verschijnselen in de buurt van invloed op het veiligheidsgevoel. Met al deze factoren moet dus rekening gehouden worden om het veiligheidsniveau in Rotterdam de komende jaren op een hoger peil te brengen.

bron: Arjen Littooy en Peter Groeneveld (oktober 2011). Secondant, Tijdschrift van het Centrum voor Criminaliteitspreventie